

DECIZIE

07 iulie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva,
Maria Ghervas,
Victor Burduh,
Nina Vascan,
Svetlana Filincova

examinând recursul declarat de Grigorița Natalia și avocatul Raducan Irina,
în cauza civilă la cererea înaintată de Grigorița Serghei către Grigorița Natalia,
intervenient accesoriu Direcția asistență socială și protecție a familiei a Consiliului
raional Ialoveni cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copiilor
minori, încasarea pensiei de întreținere,

și la cererea reconvențională depusă de Grigorița Natalia către Grigorița Serghei,
intervenient accesoriu Direcția asistență socială și protecție a familiei a Consiliului
raional Ialoveni cu privire la desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copiilor
minori,

împotriva deciziei din 16 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care a
fost admisă cererea de apel depusă de Grigorița Natalia și casată parțial hotărârea
din 12 februarie 2019 a Judecătoria Hîncești, sediul Ialoveni, fiind pronunțată în
această parte o nouă hotărâre sub formă de încheiere prin care s-a încetat procesul,
în rest fiind menținută hotărârea,

c o n s t a t ă :

La 30 mai 2018, Grigorița Serghei a depus cerere de chemare în judecată către
Grigorița Natalia, intervenient accesoriu Direcția asistență socială și protecție a
familiei a Consiliului raional Ialoveni cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea
domiciliului copiilor minori cu tatăl și încasarea pensiei de întreținere pentru copiii
minori.

În motivarea acțiunii a invocat că, la XXXXXXXX, a încheiat căsătoria cu
Grigorița Natalia, căsătoria fiind înregistrată la Primăria sat. Horești, r-nul Ialoveni
cu nr. 14. A menționat că în urma căsătoriei s-au născut doi copii minori și anume,

fiicele XXXXXXXX, născuta la XXXXXXXX, și XXXXXXXX, născuta la XXXXXXXX, ambele fiind abandonate de către mama lor, de aceea reclamantul a solicitat ca ambii copii să fie stabiliți la educația, întreținerea, dar și la domiciliul lui.

Suplimentar reclamantul a remarcat că viața în comun cu pârâta nu mai poate continua. Permanent nu găsesc modalități comune de a soluționa problemele apărute în familie, ca urmare incompatibilitatea caracterelor și a viziunilor diferite asupra mai multor aspecte ale vieții de cuplu au dus la destrămarea căsniciei lor. Astfel, de mai mult timp locuiesc separat unul de altul, iar principalul motiv al divorțului este infidelitatea soției, care și-a abandonat copiii și familia și a ales să se stabilească domiciliul la actualul său concubin.

La fel, reclamantul a considerat că este necesar de a încasa din contul pârâtei pensia pentru întreținerea copiilor minori, deoarece copiii au o vârstă fragedă, fiind nevoie de cheltuieli foarte mari ce țin de îmbrăcăminte, încălțăminte, medicamente, hrană, controale medicale etc., iar pârâta urmează să participe în egală măsură financiar la creșterea copiilor săi, după cum o face și el, fiind ajutat de părinții și fratele său.

Reclamantul și-a întemeiat pretențiile în baza dispozițiilor art. 37, 38, 63, 76 din Codul familiei, art. 166-167 din Codul de procedură civilă.

Reieșind din cele expuse, Grigorița Serghei a solicitat desfacerea căsătoriei, încheiată la XXXXXXXX, dintre el și Grigorița Natalia, înregistrată la Primăria sat. Horești, r-nul Ialoveni cu nr. 14; stabilirea copiilor minori XXXXXXXX, născută la XXXXXXXX, și XXXXXXXX, născuta la XXXXXXXX, după desfacerea căsătoriei la educația și la domiciliul lui; încasarea din contul pârâtei în beneficiul lui a pensiei alimentare pentru întreținerea copiilor minori în mărime fixă a câte 1 000 de lei lunar pentru fiecare copil în parte, iar în total a sumei de 2 000 de lei lunar începând cu data depunerii cererii de chemare în judecată și până la atingerea majoratului de către ambii copii minori; încasarea din contul pârâtei a cheltuielilor ce țin de eliberarea certificatului de divorț.

La 22 noiembrie 2018, Grigorița Natalia, reprezentată de avocatul Raducan Irina, a depus cerere reconvențională împotriva lui Grigorița Serghei, intervenient accesoriu Direcția asistență socială și protecție a familiei a Consiliului raional Ialoveni cu privire la desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copiilor minori cu mama.

În motivarea acțiunii reconvenționale a invocat că, incompatibilitatea caracterelor și viziunile contrare asupra modului și principiilor de conviețuire au condus-o la convingerea fermă privind imposibilitatea păstrării familiei lor.

Cu privire la determinarea locului de trai al copiilor minori, a menționat că urmează a fi stabilit anume cu ea. Suplimentar a invocat că de nenumărate ori a încercat să-și revadă copiii, dar întotdeauna intervine pârâtul și nu-i permite comunicarea ei cu copiii, reușind să-i revadă doar în incinta grădiniței din sat. Horești, r-nul Ialoveni. A accentuat că copiii sunt foarte atașați de ea și consideră că este în interesul lor de a locui în continuare împreună cu mama.

Reclamanta Grigorița Natalia și-a întemeiat pretențiile în baza dispozițiilor art. 38, 166, 167, 173 CPC, art. 2, 33, 37, 74 din Codul familiei, art. 3 alin. (1) din Convenția ONU cu privire la protecția drepturilor copilului.

Reieșind din cele expuse, Grigorița Natalia a solicitat admiterea acțiunii reconvenționale, desfacerea căsătoriei încheiată între ea și Grigorița Serghei,

înregistrată sub nr. 14 la XXXXXXXX de către Primăria sat. Horești, r-nul Ialoveni și stabilirea domiciliului copiilor minori XXXXXXXX și XXXXXXXX cu ea, până la atingerea vârstei de 18 ani de către copii.

Prin hotărârea din 12 februarie 2019 a Judecătorei Hîncești, sediul Ialoveni, a fost desfăcută căsătoria încheiată între Grigorița Serghei și Grigorița Natalia (Lifciu), înregistrată la XXXXXXXX, la Primăria sat. Horești, r-nul Ialoveni, înscrierea nr. 14.

A fost încasată de la Grigorița Serghei și Grigorița Natalia în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 1 000 % din unitatea convențională stabilită, ceea ce constituie 200 de lei, a câte 100 de lei fiecare pentru înregistrarea desfacerii căsătoriei și eliberarea certificatului de divorț.

A fost stabilit domiciliul copiilor minori XXXXXXXX, născută la XXXXXXXX, și XXXXXXXX, născută la XXXXXXXX, cu tatăl Grigorița Serghei.

A fost încasată de la Grigorița Natalia în beneficiul lui Grigorița Serghei pensia de întreținere a copiilor minori XXXXXXXX și XXXXXXXX în mărime de 1 000 de lei, lunar pentru fiecare copil, începând cu 30 mai 2018 și până la atingerea majoratului de către fiecare copil.

A fost încasată de la Grigorița Natalia în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 720 de lei.

A fost respinsă cererea reconvențională a Nataliei Grigorița ca neîntemeiată.

Prin decizia din 07 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Grigorița Natalia și menținută hotărârea primei instanțe.

La 02 ianuarie 2020, Grigorița Natalia a declarat recurs împotriva deciziei din 07 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală sau parțială a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri.

Prin decizia din 08 mai 2020 a Curții Supreme de Justiție, a fost admis recursul declarant de Grigorița Natalia, casată decizia din 07 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, cu remiterea cauzei pentru rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Prin decizia din 16 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost admisă cererea de apel depusă de Grigorița Natalia și casată parțial hotărârea din 12 februarie 2019 a Judecătorei Hîncești, sediul Ialoveni, în partea prin care a fost stabilit domiciliul copilului minor XXXXXXXX și încasarea de la Grigorița Natalia în beneficiul lui Grigorița Serghei a pensiei de întreținere a copilului minor XXXXXXXX, și s-a emis în această parte o nouă hotărâre sub formă de încheiere, prin care s-a încetat procesul în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Grigorița Serghei către Grigorița Natalia, intervenient accesoriu Direcția asistență socială și protecție a familiei a Consiliului raional Ialoveni cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor XXXXXXXX și încasarea pensiei de întreținere pentru copilul minor XXXXXXXX, și la cererea reconvențională depusă de Grigorița Natalia către Grigorița Serghei, intervenient accesoriu Direcția asistență socială și protecție a familiei a Consiliului raional Ialoveni cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor XXXXXXXX cu mama; în rest, hotărârea din 12 februarie 2019 a Judecătorei Hîncești, sediul Ialoveni a fost menținută fără modificări.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a constatat că în cursul judecării cauzei, la 14 august 2019, a decedat copilul XXXXXXXXX, fapt confirmat prin certificatul de deces seria XXXXXXXXX, în acest caz fiind aplicabile dispozițiile art. 265 lit. f) din Codul de procedură civilă, potrivit cărora instanța judecătorească dispune încetarea procesului în cazul în care partea în proces persoană fizică decedează și raportul juridic litigios nu admite succesiunea în drepturi, or, purtătorul de drept, în litigiu este copilul minor XXXXXXXXX, care a decedat.

Cu referire la stabilirea domiciliului minorei XXXXXXXXX, ținând cont de înscrisurile administrate ca probă în instanța de apel, coroborate și cu celelalte probe ale dosarului, Curtea de Apel Chișinău a constatat în aceasta privință, faptul că minora a locuit de regulă în s. Costești, r. Ialoveni, fiind înscrisă la medicul de familie din localitate și fiind elevă în clasa a II-a a Liceului din acest sat. Având în vedere aceste împrejurări și interesul suprem al copilului, instanța de apel a conchis că părintele cel mai indicat în acest moment pentru stabilirea domiciliului minorei XXXXXXXXX, este tatăl. Se are în vedere asigurarea unei continuități și a unui mediu familial stabil. Respectiv, instanța a menționat că în nici un caz nu este în interesul minorei ca într-un interval de timp destul de scurt, copilul - a cărui fragilitate psihologică nu mai trebuie demonstrată, să fie supus mai multor schimbări de mediu.

La 12 aprilie 2021, avocatul Raducan Irina în interesele recurentei Grigorița Natalia, a contestat cu recurs decizia din 16 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, expediind cererea prin poșta electronică, iar la 14 aprilie 2021, o cerere identică a fost înregistrată și la Secția documentare procesuală a cauzelor civile a Curții Supreme de Justiție.

Totodată, la 14 aprilie 2021, Grigorița Natalia a expediat prin poștă o cerere de recurs cu un conținut identic semnată de ea, recursul fiind înregistrat la 19 aprilie 2021.

În motivarea recursului s-a invocat faptul că instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material, nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii, a apreciat arbitrar probele prezentate de către participanții la proces, iar concluziile instanței sunt în contradicție cu circumstanțele pricinii. Suplimentar s-a invocat faptul că recurenta este angajată, are un venit stabil, nu dispune de un spațiu locativ în proprietate, însă închiriază o locuință în mun. Chișinău, fiica este atașată de ea și ar fi binevenit ca domiciliul minorei să fie stabilit cu dânsa. Recurenta consideră că concluziile instanței de apel sunt inechitabile, or faptul că ea nu dispune de spațiu locativ în proprietate, nu poate constitui drept temei de a-i respinge acțiunea. Mai mult, recurenta a indicat că Curtea de Apel Chișinău nu s-a expus asupra tuturor motivelor invocate de ea în cererea de apel.

Astfel, recurenta a solicitat admiterea cererii de recurs, casarea deciziei din 16 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii primei instanțe în partea prin care a fost stabilit domiciliul copilului minor cu tata, cu pronunțarea în această parte a unei noi hotărâri prin care domiciliul copilului să fie stabilit cu mama.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural prevăzute de art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, termenul de declarare a recursului este de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale. Alineatul (2) al aceluiași articol prevede că termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Potrivit materialelor cauzei, decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 16 februarie 2021 și expediată participanților la proces la 16 martie 2021 (f.d. 22, vol. II), însă la materialele cauzei lipsesc înscrisuri care să probeze momentul recepționării acesteia de către recurentă. Astfel, având în vedere faptul că recursul declarat împotriva deciziei din 16 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost declarat la 12 aprilie 2021, în conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, acesta se consideră declarat în termen.

Prin încheierea din 23 iunie 2021 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de Grigorița Natalia și avocatul Raducan Irina, împotriva deciziei din 16 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea speței date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat de Grigorița Natalia și avocatul Raducan Irina și va casa decizia instanței de apel, cu trimiterea cauzei spre rejudecare, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată, dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (3) din Codul de procedură civilă, în urma examinării recursului, instanța de recurs emite o decizie care rămâne irevocabilă din momentul emiterii. Decizia se consideră a fi emisă din momentul plasării acesteia pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

Colegiul lărgit constată că Grigorița Serghei, înaintând acțiunea în judecată împotriva Nataliei Grigorița, intervenient accesoriu Direcția asistență socială și protecție a familiei a Consiliului raional Ialoveni, a solicitat desfacerea căsătoriei încheiată la XXXXXXXX dintre el și Grigorița Natalia, înregistrată la Primăria sat. Horești, r-nul Ialoveni cu nr. 14, stabilirea copiilor minori XXXXXXXX, născută la XXXXXXXX, și XXXXXXXX, născuta la XXXXXXXX, după desfacerea căsătoriei la educația și la domiciliul lui, încasarea din contul pârâtei în beneficiul lui a pensiei alimentare pentru întreținerea copiilor minori în mărime fixă a câte 1 000 de lei lunar pentru fiecare copil în parte, iar în total a sumei de 2 000 de lei lunar începând cu data depunerii cererii de chemare în judecată și până la atingerea majoratului de către ambii copii minori, încasarea din contul pârâtei a cheltuielilor ce țin de eliberarea certificatului de divorț.

La rândul său, Grigorița Natalia, înaintând acțiunea reconvențională împotriva

lui Grigorița Serghei, intervenient accesoriu Direcția asistență socială și protecție a familiei a Consiliului raional Ialoveni, a solicitat desfacerea căsătoriei încheiată între ea și Grigorița Serghei, înregistrată sub nr. 14 la XXXXXXXXX de către Primăria sat. Horești, r-nul Ialoveni și stabilirea domiciliului copiilor minori XXXXXXXXX, născută la XXXXXXXXX, și XXXXXXXXX, născută la XXXXXXXXX, cu ea, până la atingerea vârstei de 18 ani de către copii.

Fiind investită cu judecarea cauzei, prima instanță prin hotărârea din 12 februarie 2019, a desfăcut căsătoria încheiată între Grigorița Serghei și Grigorița Natalia (Lifciu), înregistrată la XXXXXXXXX, la Primăria sat. Horești, r-nul Ialoveni, înscrierea nr. 14.

A încasat de la Grigorița Serghei și Grigorița Natalia în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 1 000 % din unitatea convențională stabilită, ceea ce constituie 200 de lei, a câte 100 de lei fiecare pentru înregistrarea desfacerii căsătoriei și eliberarea certificatului de divorț.

A stabilit domiciliul copiilor minori XXXXXXXXX, născută la XXXXXXXXX, și XXXXXXXXX, născută la XXXXXXXXX, cu tatăl Grigorița Serghei.

A încasat de la Grigorița Natalia în beneficiul lui Grigorița Serghei pensia de întreținere a copiilor minori XXXXXXXXX și XXXXXXXXX în mărime de 1 000 de lei, lunar pentru fiecare copil, începând cu 30 mai 2018 și până la atingerea majoratului de către fiecare copil.

A încasat de la Grigorița Natalia în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 720 de lei.

A respins cererea reconvențională a Nataliei Grigorița ca neîntemeiată.

Prin decizia din 16 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost admisă cererea de apel depusă de Grigorița Natalia și casată parțial hotărârea din 12 februarie 2019 a Judecătoriei Hîncești, sediul Ialoveni, în partea prin care a fost stabilit domiciliul copilului minor XXXXXXXXX și încasarea de la Grigorița Natalia în beneficiul lui Grigorița Serghei a pensiei de întreținere a copilului minor XXXXXXXXX, și s-a emis în această parte o nouă hotărâre sub formă de încheiere, prin care s-a încetat procesul în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Grigorița Serghei către Grigorița Natalia, intervenient accesoriu Direcția asistență socială și protecție a familiei a Consiliului raional Ialoveni cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor XXXXXXXXX și încasarea pensiei de întreținere pentru copilul minor XXXXXXXXX, și la cererea reconvențională depusă de Grigorița Natalia către Grigorița Serghei, intervenient accesoriu Direcția asistență socială și protecție a familiei a Consiliului raional Ialoveni cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor XXXXXXXXX cu mama; în rest, hotărârea din 12 februarie 2019 a Judecătoriei Hîncești, sediul Ialoveni a fost menținută fără modificări.

Examinând materialele cauzei, Colegiul lărgit constată că decizia instanței de apel este motivată insuficient, or Curtea de Apel Chișinău nu s-a expus asupra tuturor argumentelor părților și înscrisurilor anexate întru confirmarea pretențiilor, nefiind clară etiologia concluziei instanței de a stabili domiciliul minorei cu tata.

În contextul prevederilor art. 373 din Codul de procedură civilă, instanța de apel era obligată în limitele apelului să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, să aprecieze probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanța de apel de către participanții la proces.

În conformitate cu art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Prin legalitatea hotărârii se înțelege aplicarea corectă a normelor de drept material și procedural de către instanța de judecată care a pronunțat hotărârea. Hotărârea este legală, dacă a fost adoptată în strictă conformitate cu normele de drept material care reglementează raportul material litigios. Pe lângă faptul că instanței îi revine rolul de a aplica corect normele de drept material și a stabili corect obiectul probațiunii, mai este necesar ca instanța să stabilească legătura dintre circumstanțele de fapt și mijloacele de probațiune administrate și apreciate în modul corespunzător conform art. 130 Cod de procedură civilă. În lipsa probelor pertinente și admisibile, instanța de judecată nu poate face concluzii referitoare la producerea anumitor fapte sau la inexistența acestora. Analiza pe care judecătorul o face în legătură cu motivele de fapt și de drept, care i-au format convingerea în sensul unei anumite soluții, trebuie să fie clară și simplă, precisă, conchisă și fermă, să aibă putere de convingere.

Astfel, prin cererea de recurs depusă de Grigorița Natalia și avocatul Raducan Irina, se atrage atenția instanței de recurs asupra faptului că instanța de apel a ignorat argumentele formulate de către părți în cadrul examinării cererii de apel, a omis să le analizeze și să se expună asupra lor, a ignorat recomandările Curții Supreme de Justiție cu privire la audierea în ședința de judecată a minorei, expuse în decizia din 08 mai 2020, prin care cauza a fost trimisă la rejudecare, iar decizia contestată s-a rezumat la citarea unor norme cu caracter declarativ, fără a se analiza situația copilului în raport cu aceste norme și stabilindu-se interesul copilului într-un mod eronat.

Colegiul lărgit, verificând argumentele recurente menționate mai sus, constată că într-adevăr, prin decizia din 08 mai 2020, Curtea Supremă de Justiție a recomandat instanței inferioare să audieze minora în cadrul rejudecării cauzei, întru stabilirea opiniei acesteia cu referire la determinarea domiciliului ei, recomandare care a fost ignorată de către Curtea de Apel Chișinău. Totodată, din decizia supusă recursului nu se desprinde o argumentare clară a instanței de apel în privința refuzului de a audia opinia minorei, or însăși instanța a constatat că potrivit Raportului de evaluare psihologică a copilului XXXXXXXX din 05 noiembrie 2020, profilul psiho-comportamental în relația cu mama, cât și cu tata este pozitivă, de încredere. Astfel, dată fiind atitudinea pozitivă a copilului față de ambii părinți în egală măsură, ambii părinți având caracteristici bune, condiții corespunzătoare de trai, etc, instanța de apel în mod obligatoriu urma să audieze minora întru stabilirea opiniei acesteia și respectarea interesului suprem al copilului.

În acest sens, Colegiul lărgit reține prevederile art. 54 din Codul familiei, potrivit căruia copilul are dreptul să-și exprime opinia la soluționarea în familie a problemelor care îi ating interesele și să fie audiat în cursul dezbaterilor judiciare sau administrative. De opinia copilului care a atins vârsta de 10 ani se va ține cont *în mod obligatoriu* dacă aceasta nu contravine intereselor lui.

Instanța de recurs ține să menționeze că norma citată *supra* determină caracterul obligatoriu al opiniei copilului care a împlinit vârsta de 10 ani la soluționarea în familie a problemelor care îi ating interesele, dar nicidecum nu privează instanța de judecată de dreptul de a audia opinia unui copil care nu a împlinit vârsta de 10 ani,

mai ales în situația în care aprecierea circumstanțelor pricinii, a probelor și a interesului copilului este anevoioasă, deoarece niciunul dintre părinți nu are o situație/caracteristică mai favorabilă în coraport cu celălalt părinte.

Mai mult, conform art. 12 pct. (1), (2) al Convenției internaționale cu privire la drepturile copilului, statele părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

Respectiv, fiind constatată legătura copilului cu ambii părinți și ținând cont de faptul că minora XXXXXXXXX are deja 9 ani împliniți (o vârstă apropiată celei stabilite de art. 54 din Codul familiei), Colegiul lărgit consideră că este un copil capabil de discernământ și urmează a-i fi audiată opinia pentru a evita lezarea drepturilor sale.

Acestea fiind stabilite, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că instanța de apel a adoptat o soluție pripită, ignorând recomandările instanței superioare și nestabilind cu certitudine care este interesul minorei. Or simpla trimitere a instanței la eventuala traumă psihologică a minorei în cazul unei schimbări a mediului în care aceasta trăiește, fără a fi evaluată această potențială traumă precum și în lipsa unei evaluări a unei potențiale traume în cazul despărțirii copilului de mamă, nu este suficientă pentru a motiva o decizie privind determinarea domiciliului unui copil.

Instanța de recurs remarcă că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre motivată. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare.

Conform unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și, argumentelor invocate de către părți întru admiterea sau respingerea acestora (cauza Garcia Ruiz vs. Spania, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți, ceea ce, în speță, lipsește. Or, principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul având posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, pune în pericol dreptul la un proces echitabil (cauza Kaufman vs. Belgia, 1986).

Ca urmare, instanța de recurs este în imposibilitate de a da o apreciere corectă și justă cazului supus judecării în condițiile când instanța de apel a emis o decizie insuficient motivată, oferind în ea explicații și concluzii neclare, și ignorând recomandările instanței supreme pentru rejudecarea cauzei, astfel instanța de recurs fiind în imposibilitate de a verifica corectitudinea aplicării de către instanța de apel a cadrului legal sau a corecta erorile acesteia.

Totodată, Colegiul lărgit reiterează că prin decizia din 08 mai 2020 a Curții Supreme de Justiție, a fost admis recursul declarat de Grigorița Natalia, casată decizia din 07 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, cu remiterea cauzei la rejudecare, iar prin prisma prevederilor art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel *o singură dată*, dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Totuși, în speța dată, Colegiul lărgit este în prezența unei situații neordinare, or, pe de o parte cauza a fost deja trimisă o dată la rejudecare în instanța de apel, iar pe de altă parte, instanța de recurs nu poate corecta eroarea judiciară din decizia instanței de apel, emisă în urma rejudecării cauzei.

Astfel, cu prilejul rejudecării cauzei, instanța de apel a formulat concluzii cu o etiologie neclară în motivarea deciziei, ignorând recomandările Curții Supreme de Justiție cu privire la necesitatea audierii minorei întru stabilirea opiniei acesteia la determinarea domiciliului ei. Respectiv rejudecarea cauzei de către instanța de apel, dispusă prin decizia din 08 mai 2020 a Curții Supreme de Justiție, a fost una inutilă și lipsită de orice efect juridic. S-a încălcat, în așa mod, nu numai dreptul de acces la instanță și dreptul la un proces echitabil, ci și arhitectura constituțională a organizării judiciare, ce are în componență instanțele de control judiciar, precum și încrederea legitimă a oricărui justițiabil că statuările acestor instanțe vor fi respectate de instanțele inferioare, dându-se astfel și o previzibilitate hotărârilor judecătorești, previzibilitate întemeiată pe o așteptare legitimă că ceea ce a dispus instanța superioară va fi respectat.

Având în vedere cele relatate, singura soluție legală și rezonabilă în acest caz, este casarea deciziei recurate și remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

Netrimiteria cauzei spre rejudecare a doua oară, a fost concepută de legiuitor ca o dispoziție edictată în favoarea părților, urmărindu-se soluționarea într-un termen rezonabil a cauzelor, însă, în speță, aplicarea acestei dispoziții este în defavoarea intereselor copilului minor, precum și ale recurente, aplicarea ei producându-le daune mult mai mari decât trimiterea spre rejudecare.

Mai mult, o altă soluție decât aceea a trimiterii cauzei spre rejudecare, ar echivala cu o validare și protejare a unor încălcări grave ale legii săvârșite de instanța de apel și cu o periclitate a sistemului judiciar în ansamblu, întrucât, dacă modul de abordare al Curții de Apel Chișinău ar fi înșușit și de alte instanțe, s-ar ajunge la o atingere severă adusă drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că s-a constatat o eroare judiciară, care nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a casa integral decizia instanței de apel și de a trimite prezenta cauză civilă spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La judecarea pricinii, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, creând condiții obiective și reale participanților la proces și judecând pricina, să emită o hotărâre întemeiată și legală, reieșind din toate circumstanțele reale și esențiale ale pricinii. De asemenea, instanța urmează să indice cu suficientă claritate motivele pentru care acceptă sau respinge probele prezentate de către participanții la

proces, dându-le o apreciere corespunzătoare, precum și să se expună asupra tuturor argumentelor și cerințelor formulate de către toți participanții la proces, ținând cont de recomandările instanței ierarhic superioare.

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Grigorița Natalia și avocatul Raducan Irina.

Se casează decizia din 16 februarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de în cauza civilă la cererea înaintată de Grigorița Serghei către Grigorița Natalia, intervenient accesoriu Direcția asistență socială și protecție a familiei a Consiliului raional Ialoveni cu privire la desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copiilor minori, încasarea pensiei de întreținere, și la cererea reconvențională depusă de Grigorița Natalia către Grigorița Serghei, intervenient accesoriu Direcția asistență socială și protecție a familiei a Consiliului raional Ialoveni cu privire la desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copiilor minori, și se remite pricina spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
Judecătorul

Tamara Chișca-Doneva,

Judecătorii

Maria Ghervas,

Victor Burduh,

Nina Vascan,

Svetlana Filincova